Bijlage :
Randvoorwaarden voor duurzaam behoud van het bodemarchief

De gemeente Reusel-De Mierden staat duurzaam behoud voor ogen wanneer zij besluit tot behoud van het archeologisch bodemarchief *in situ* ofwel op de plek zelf. Het behoud *in situ* van archeologische vindplaatsen kan geschieden door fysieke bescherming door middel van inpassing in de inrichtingsplannen, in combinatie met een op het behoud afgestemd beheer en een planologische bescherming door middel van de voorschriften in het bestemmingsplan.

Fysieke bescherming door middel van inrichting van een archeologisch waardevol terrein heeft als primair doel de meest gunstige situatie voor duurzaam behoud te creëren. Inrichtingsmaatregelen kunnen gericht zijn op het stoppen van verval, het voorkomen van verval en/of – zo mogelijk – het herstel van aangerichte schade. Inrichtingsmaatregelen mogen geen schade aanrichten aan de archeologische waarde van het terrein en dienen omkeerbaar te zijn. Per terrein wordt bepaald welke maatregelen nodig zijn.

Teneinde duurzaam behoud *in situ* voor 'behoudenswaardige' archeologische vindplaatsen in Reusel-De Mierden te realiseren heeft de gemeente criteria opgesteld in de vorm van randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden zijn in overeenstemming met hetgeen de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed hierover meldt[1] en waarop wordt terug gevallen voor details over archeologievriendelijk bouwen. Uiteraard kunnen de randvoorwaarden per specifieke vindplaats verschillen dan wel nader worden gespecificeerd.

De criteria voor behoud in situ zijn:

1. Aanvrager beschikt over een door het bevoegd gezag goedgekeurd archeologisch bureauonderzoek dat inzicht biedt in de specifieke archeologische verwachting van het gebied. Bij het verrichten van de bodemverstorende werkzaamheden wordt, waar mogelijk, aantoonbaar rekening gehouden met die archeologische verwachting. Bijvoorbeeld door op de archeologisch belangrijkste locaties de bodem niet te verstoren.
2. Niet in te passen (delen van) vindplaatsen dienen te worden opgegraven, tenzij het lukt ze archeologievriendelijk te bebouwen[2]. Voorwaarde is dat daarbij archeologievriendelijke bouwmethoden gebruikt worden, wil er gesproken kunnen worden van behoud in situ.
3. Archeologievriendelijk te bebouwen delen mogen slechts een klein percentage van het oppervlak van een archeologische vindplaats beslaan. Dit betekent in de regel dat in totaal niet meer dan 5% van het totale oppervlak van het te ontwikkelen plangebied verstoord mag worden. Voor heipalen wordt hierbij de volgende berekening gehanteerd: de verstoring per heipaal is twee keer de oppervlakte van de paal zelf.
4. Bodemingrepen zijn toegestaan tot 40 cm boven het hoogste punt van de vindplaats. Bodemingrepen die dieper gaan zijn in strijd met het streven naar het duurzaam behoud van een vindplaats.
5. De ingepaste (delen van) archeologische vindplaatsen moeten toegankelijk zijn / blijven (voor wetenschappelijk onderzoek en voor [regen]water); De afstand tussen twee rijen heipalen is hierdoor minimaal vier meter, gemeten tussen de palen.
6. Op locaties waar op basis van het verplichte bureauonderzoek menselijke begravingen worden verwacht, moet een aanvullend vooronderzoek worden uitgevoerd om de aanwezigheid van die begravingen te onderzoeken. Op locaties waar menselijke graven daadwerkelijk aanwezig zijn, is archeologievriendelijk bouwen niet toegestaan.
7. Om te kunnen beoordelen in hoeverre het bouwplan schadelijk is en een risico vormt voor de archeologische vindplaats, moet er voldoende informatie over de vindplaats en het bouwplan beschikbaar zijn. De gemeente hanteert hiervoor de handreiking Archeologievriendelijk bouwen van de RCE en de checklist archeologievriendelijk bouwen, zie

[1] Roorda, I. & J. Stöver, 2016. Handreiking Archeologievriendelijk bouwen. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort; Huisman, D.J., J. Bouwmeester, G. de Lange, Th. van der Linden, G. Mauro, D. Ngan-Tillard, M. Groenendijk, T. de Ridder, C. van Rooijen, I. Roorda, D. Schmutzhart en R. Stoevelaar, 2011. De invloed van bouwwerkzaamheden op archeologische vindplaatsen. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort. https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/bodemverstoring/archeologievriendelijk-bouwen

[2] Zie voor methoden archeologievriendelijk bouwen de handreiking van de RCE, noot 1. Verder ook folder “Archeologiesparend Bouwen, provincie Limburg, 2008”.

https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/bodemverstoring/documenten/publicaties/2016/01/01/handreiking-archeologievriendelijk-bouwen. Met deze checklist wordt door de gemeente nagegaan of een bouwplan archeologievriendelijk is.

8. De inrichting van archeologisch waardevolle terreinen gebeurt op basis van een door de bevoegde overheid goed te keuren inrichtings- en beheersplan. Daartoe wordt eerst een Programma van Eisen (PvE) opgesteld door een archeoloog. Dit PvE is gebaseerd op de uitkomsten van het archeologisch vooronderzoek en eventuele aanvullende randvoorwaarden. Het PvE bevat naast eisen die gesteld worden aan de inrichting ook eisen ten aanzien van bijvoorbeeld uitvoering, rapportagevorm (inrichtingsrapport) en beoordeling van de inrichting. In het inrichtingsplan wordt vervolgens aangeven op welke wijze en door wie, wanneer en met welk doel het terrein wordt ingericht en onder welke randvoorwaarden. In het beheerplan wordt onder meer invulling gegeven aan controle ("schouwen") en onderhoud van het terrein nadat het is ingericht. Een inrichtingsplan en een beheerplan worden opgesteld door een ontwerper in samenwerking met een archeoloog.

De stappen om te komen tot een archeologievriendelijk bouwplan zijn idealiter als volgt:

1. Vooroverleg, voorafgaand aan het indienen van de vergunningaanvraag:
    1. Informatie-uitwisseling tussen gemeente en initiatiefnemer bouwplan. In een overleg van de gemeente met de initiatiefnemer over de voorgenomen bouwplannen kunnen de mogelijkheden van bouwen op een archeologische vindplaats worden verkend.
    <u>Eindresultaat van deze fase. De gemeente geeft aan:</u>
    -Of voldoende archeologische informatie over het plangebied bekend is en zo niet, wat voor soort archeologisch rapport nodig is: bureauonderzoek of inventariserend veldonderzoek (IVO).
    -Of archeologievriendelijk bouwen op de vindplaats mogelijk is.
    -Welke mogelijkheden er zijn om een bouwplan archeologievriendelijk te maken: in de handreikingen 'archeologievriendelijk bouwen' worden diverse oplossingen genoemd.
    -Welke gegevens tot de indieningsvereisten gerekend worden bij een vergunningaanvraag.
    2. Archeologisch rapport plangebied
    Als er onvoldoende archeologische gegevens over het plangebied bekend zijn, kan de gemeente de initiatiefnemer verplichten onderzoek uit te voeren: meestal een bureauonderzoek, gevolgd door een inventariserend veldonderzoek (boor- en/of proefsleufonderzoek). De gemeente bepaalt of de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied in voldoende mate is onderzocht of dat vervolgonderzoek nodig is.
    <u>Eindresultaat van deze fase</u>
    Een archeologisch rapport waarin de aan- of afwezigheid van een behoudenswaardige vindplaats in het plangebied in voldoende mate is vastgesteld. De gemeente bepaalt:
    -Of het plangebied vrijgegeven kan worden omdat er geen behoudenswaardige archeologische vindplaats is.
    -Of een behoudenswaardige vindplaats in het plangebied uitgespaard kan worden.
    -Of bouwen op de vindplaats in beginsel mogelijk is.
    3. Risico-inventarisatie bouwplan
    Bij de risico-inventarisatie wordt in overleg met de initiatiefnemer en archeologische en bouwtechnische deskundigen beoordeeld welke onderdelen van het (ontwerp)bouwplan schadelijk zijn voor de vindplaats. Dit overleg wordt gedaan aan de hand van gegevens over het bouwplan, de vindplaats en de handreikingen archeologievriendelijk bouwen. Daarin staan alle uitgangspunten en beoordelingscriteria van een archeologievriendelijk bouwplan.
    <u>Eindresultaat van deze fase:</u>
    Een overzicht van (mogelijk) schadelijke ingrepen van het bouwplan. De gemeente bepaalt:
    -Of aanvullende gegevens nodig zijn voor het beoordelen van het bouwplan;
    - Welke onderdelen/ingrepen van het bouwplan aangepast moeten worden om schade aan de vindplaats te beperken.
    -Mogelijk geeft de gemeente zelf aan welke maatregelen getroffen kunnen worden. In de handreikingen 'archeologievriendelijk bouwen' worden verschillende oplossingen genoemd.
    4. Planaanpassing tot archeologievriendelijk bouwplan
    Op basis van de uitkomsten van de risico-inventarisatie onderzoekt de initiatiefnemer, bij voorkeur in overleg met een archeologisch en bouwtechnisch deskundige, welke mogelijkheden er zijn om het bouwplan aan te passen en welke (technische) maatregelen

getroffen worden. Indien nodig wordt daarvoor nog aanvullend onderzoek gedaan, bijvoorbeeld zettingsonderzoek.
Eindresultaat van deze fase:
-Aangepast bouwplan inclusief funderingsplan dat ingediend wordt bij de vergunningaanvraag;
- Overzicht van doorgevoerde maatregelen om het bouwplan archeologievriendelijk te maken.

2. Vergunningprocedure
Het bouwplan wordt in het kader van de vergunningprocedure onder andere op het aspect archeologie getoetst. De gemeente beslist of het bouwplan voldoende is aangepast en uitgevoerd kan worden. Een voorwaarde waaronder de vergunning wordt verleend kan zijn dat bepaalde ingrepen archeologisch begeleid worden of dat delen van de vindplaats die verstoord raken voorafgaand aan de bouw opgegraven worden. In het uiterste geval kan een vergunning worden geweigerd.
Ingediende vergunningaanvraag toetsen op volledigheid op basis van de indieningsvereisten
- Beoordelen bouwplan
-Zonodig: overleg en planaanpassing
-Besluit op vergunningaanvraag

Als geen vooroverleg over het bouwplan is gevoerd zal het overleg, een eventuele planaanpassing of onderzoek binnen de vergunningtermijn moeten plaatsvinden. De initiatiefnemer loopt daarmee het risico dat het ingediende bouwplan te schadelijk gevonden wordt, waardoor een opgraving voorafgaand aan de bouw nodig is. Of dat een vergunning niet verleend wordt omdat planaanpassing niet meer binnen de termijn uitgevoerd kan worden.